

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни**

«ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА»

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Галузь знань **24 Сфера обслуговування»**

Спеціальність **242 «Туризм»**

Освітня програма **«Туризм»**

Вид дисципліни **за вибором**

Факультет **міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладач: к.е.н., доц. Гапоненко Г.І.

1. Навчальний контент:

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО – ЯК СКЛАДОВА ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Тема 1. Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура

Становлення та суть світового господарства. Поняття світового господарства. Закони, закономірності та принципи розвитку і розміщення світового господарства. Сутність міжнародних економічних відносин та їх форми. Механізми світового господарства та складові частини. Етапи формування світової економіки. Періоди розвитку світового господарства. Теорії формування та розвитку світового господарства. Типологія країн світу.

Тема 2. Міжнародна економічна інтеграція

Інтеграція як відносини і як процес. Фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції. Форми та особливості регіональної економічної інтеграції. Проблеми і перспективи світової (глобальної) інтеграції. Міжнародний туризм.

Європейські інтеграційні процеси. Європейський Союз. Інтеграція східноєвропейських країн. Чорноморське економічне співробітництво. Потенціал і особливості загальноєвропейської економічної інтеграції, Північноамериканська економічна інтеграція. Зона вільної торгівлі «США-Канада». НАФТА. США у світових інтеграційних процесах. Економічна інтеграція у Латинській Америці. Потенціал і особливості регіональної інтеграції країн Азії. Інтеграційні зусилля арабських країн. Взаємозв'язки країн Африки.

Україна в світових інтеграційних процесах. Передумови інтеграції України у світове господарство. Пріоритетні напрями геополітичної та галузевої орієнтації України.

Тема 3. Національна економіка як частина світового господарства

Взаємодія національних економік із світовим господарством. Державне регулювання взаємодії національних економік із світовим господарством.

Система національних рахунків.

Тема 4. Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення

Класифікація глобальних проблем людства. Проблема подолання бідності та відсталості. Конверсія. Проблема миру та демілітаризації. Виробнича проблема, масштаби, перспективи рішення. Проблема природних ресурсів. Екологічна криза. Демографічна проблема. Проблема стійкого розвитку. Проблема розвитку людського потенціалу.

РОЗДІЛ 2. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ СФЕРИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 5. Географія природних ресурсів світу

Суть понять: природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал. Основні підходи до класифікації та оцінки природних ресурсів світу. Паливно-енергетичні ресурси. Рудні корисні копалини. Нерудна хімічна і будівельна сировина. Земельні ресурси. Агрокліматичні ресурси. Водні ресурси. Біологічні ресурси. Рекреаційні ресурси. Освоєння ресурсів Світового океану. Територіальні поєднання природних ресурсів.

Тема 6. Промисловість світу та її розміщення

Географія промисловості світу: історичний контекст, сучасні фактори розміщення, науково-технічний прогрес (НТП) і географія галузей. Видобувна промисловість: гірничовидобувна, лісозаготівельна, морський промисел та рибальство. Обробна промисловість світу: паливно-енергетичний комплекс, металургійний комплекс, машинобудування, хімічна, лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, легка та харчова промисловість.

Тема 7. Географія сільського господарства світу

Географія сільського господарства світу: основні етапи й особливості розвитку. НТР і сільське господарство. Географічні відмінності в напрямках і рівнях розвитку. Основні риси географії сільськогосподарського виробництва. Типи сільського господарства. Географія тваринництва світу. Географія рослинництва світу.

РОЗДІЛ 3. ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ ГАЛУЗЕЙ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Тема 8. Географія транспорту та зв'язку в світі

Суть понять: транспорт, транспортна система. Основні параметри та тенденції розвитку світової транспортної системи. Класифікація видів транспорту світу. Залізничний транспорт. Автомобільний транспорт. Трубопровідний транспорт. Водний транспорт. Авіаційний транспорт. Міжнародні транспортні коридори. Регіональні транспортні системи. Суть, функції та склад зв'язку. Етапи розвитку сучасної системи зв'язку. Міжнародна пошта. Міжнародний електрозв'язок. Міжнародні супутникові системи зв'язку. Оптико-волоконні лінії зв'язку. Регіональні особливості розвитку індивідуальних видів зв'язку. Регіональні особливості розвитку засобів масової інформації. Міжнародні комп'ютерні мережі. Розвиток новітніх видів зв'язку в країнах світу.

Тема 9. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція

Природний рух населення. Зростання кількості населення. Відтворення населення. Статева і вікова структура населення. Національний і релігійний склад населення

світу. Суть понять «трудовий потенціал», «соціальна структура населення», «професійна структура населення», зайнятість населення. Розміщення населення. Міське і сільське населення. Суть поняття «урбанізація». Основні форми міського розселення.

Причини міжнародної міграції робочої сили. Сутність і види міжнародної трудової міграції. Етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів. Напрямки міграції робочої сили. Особливості формування та розвитку світового ринку праці.

Види міграції. Економічні та соціальні наслідки міжнародної трудової імміграції та еміграції. Регулювання міжнародних міграційних процесів. Методи та рівні регулювання міграції трудових ресурсів міжнародної організації праці. Україна в світових міграційних процесах.

Тема 10. Географія НІОКР та трансфер технологій в світовому господарстві

Науково-технічне співробітництво. Форми інтеграції науки і виробництва. Конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій. Міжнародний трансфер технологій як фактор економічного розвитку. Міжнародне науково-технічне співробітництво як інструмент переходу вітчизняної економіки до стабільного розвитку. Проблеми та перспективи розвитку міжнародної торгівлі України.

Тема 11. Сучасні процеси та явища на міжнародному туристичному ринку

Структура та типологія національних туристичних ринків. Сегментація ринку туристичних послуг. Міжнародна система послуг. Способи постачання послуг. Специфіка виробництва та постачання послуг. Споживачі й виробники туристичних послуг. Туристичне посередництво. Туристичний консорціум та корпорація. Ресурси туризму. Попит на міжнародному туристичному ринку. Споживчі вимоги до якості туристичних послуг.

Рекомендована література Основна література

1. Андросова Т. В. Оцінка інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації / Т. В. Андросова, Л. О. Чернишова, В. О. Козуб // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. / відпов. ред. О. І. Черевко. – Харків : ХДУХТ, 2017. – Вип. 2 (26). – С. 205–216.
2. Глобальна економіка : навч. посіб. / Т. В. Шталь, Ю. Б. Доброскок, О. О. Тищенко та ін. – Харків : Вид-во "Форт", 2016. – 358 с.
3. Голіков А. П. Світова економіка : підручник / А. П. Голіков, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 268 с.
4. Голіков А. П. Міжнародні економічні відносини : підручник / А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 464 с.

5. Громенкова С. В. Міжнародна трудова міграція як фактор впливу на конкурентоспроможність країн та їх економічне зростання / С. В. Громенкова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон : ВД "Гільветика", 2018. – Вип. 29. – С. 37–40.
6. Економічна і соціальна географія світу / за ред. Кузика С. П. Львів: «Світ» 2002. – 672 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / Л. О. Чернишова, В. О. Козуб, К. Ю. Величко та ін. – Харків : Вид-во "Форт", 2015. – 400 с.
8. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Ю. Г. Козак, М. А. Заєць, Н. В. Притула. – Одеса : ТОВ "ПЛУТОН", 2016. – 352 с.
9. Кудирко Л. П. Проблеми деінституціалізації стратегічного партнерства в умовах глобальних трансформацій // Економічний простір: зб. наук. праць. – № 117. – Дніпро: ПДАБА, 2017. – 265с. – С. 5-14 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2017_117_3.
10. Кулініч О. А. Економіка зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. / О. А. Кулініч, В. О. Козуб. – Харків : Форт, 2013. – 157 с.
11. Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин: підруч./ М. З. Мальський, М. М. Мацях. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.; Львів: Знання; ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 406 с.
12. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Рєзніков. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.
13. Матюшенко І. Ю. Перспективи розвитку конвергентних технологій в країнах світу й Україні для вирішення глобальних проблем : моно-графія. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. – 448 с.
14. Мельник Т. М. Вплив міжнародної трудової міграції на економіку України / Т. М. Мельник, О. В. Лошенко // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2016. – № 12. – С. 29-35.
15. Міжнародна економіка: підручник/ У двох частинах.; за наук. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – Ч.І. – 633 с.
16. Міжнародна економіка: підручник/ У двох частинах.; за наук. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – Ч. 2. – 384 с.
17. Міжнародні економічні відносини: підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник/ Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко, Н. О. Іксарова, О. В. Кам'янецька, Т. Л. Вишинська. [та ін.]; – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 555 с.
18. Міжнародні організації : навч. посіб. / уклад. Т. В. Андросова, О. В. Кот, В. О. Козуб. – Вид. 2-ге, переробл. та допов. – Харків : ХДУХТ, 2018. – 235 с.
19. Парфіненко А.Ю. Національна держава і міжнародний туризм у вимірах глобалізації: вступ до курсу «Туристичне країнознавство». Х.: Бурун Книга, 2009. 128 с.

20.Парфіненко А.Ю., Сідоров В.І., Любіцева О.О. Туристичне країнознавство: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 551 с.

Допоміжна література

1. Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів: монографія: / А. А. Мазаракі / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко [та ін.]; за заг.ред.: А. А. Мазаракі – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 683 с.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. із внесеними змінами і доповненнями – редакція від 10.04.2008. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
3. Зовнішня торгівля України: ХХІ ст. : монографія: / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко, Н. О. Іксарова, О. В. Кам'янецька, Т. Л. Вишинська, К. С. Пугачевська [та ін.]; за заг.ред.: А. А. Мазаракі – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 600 с.
4. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_134
5. Мельник Т. М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія. – К.: КНТЕУ, 2007. – 395 с.
6. Мельник Т. М., Дьяченко О. В. Інституціональне забезпечення митного регулювання України в умовах євроінтеграції // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2017. – №4 (93) – С. 5-15 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/03\(92\)/ZT_03_2017_st_02.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2017/03(92)/ZT_03_2017_st_02.pdf)
7. Мельник Т. М., Касянок К. Г. Проблеми залучення та використання іноземних інвестицій в економіці України Україна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – №1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/journals/2017/1/253-270>
8. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / [А. А. Мазаракі та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2012. – 823 с.
9. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко, О. В. Зубко ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 600 с.
10. Митний кодекс України зі змінами, внесеними згідно із Законами № 4915-VI від 07.06.2012, № 4999-VI від 21.06.2012, № 5018-VI від 21.06.2012, №5043-VI від 04.07.2012, №5076-VI від 05.07.2012 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
11. Міжнародний маркетинг: підручник / за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник / Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко, О. В. Кам'янецька, К. С. Пугачевська [та ін.] – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 450 с

12. Міжнародний процесуальний кодекс ICC/ ESOMAR [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.esomar.org/>
13. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід/ Колектив авторів за редакцією А. Ю. Парфінєнка, Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013. – 280 с.
14. Павленко І. І. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб./ І. І. Павленко, О. В. Варяниченко, Н. А. Навроцька. – К.: ЦУЛ, 2012. – 256 с.
15. Правова основа екомаркування в ЄС [Regulation (EC) № 66/2010 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the EU Ecolabel] [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:027:0001:0019:en:PDF>
16. Родічева Л. Інтеграція України у світове господарство / Л. Родічева // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2 (31). – С. 5-9.
17. Русинський М. Й. Географія туризму України. Навчально-методичний посібник: Вид. 2-е, переробл і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 160 с.
18. Світовий ринок товарів та послуг : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 720 с.
19. Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектора України : монографія / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 652 с.
20. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. – К. : Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 537 с.
21. Туристичний імідж регіону: монографія / за ред. А. Ю. Парфінєнка. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 312 с
22. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535
23. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : підручник / Т. М. Мельник, Н. О. Іксарова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 456 с.
24. ISO 22000: 2005 «Системи менеджменту в галузі безпеки продовольства – вимоги для будь-яких організацій в ланцюгу поставок» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.iso.org/iso/ru/home/store/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=35466
25. Bhagwati J. Termites in the Trading System : How Preferential Trade Agreements are Undermining Multilateral Free Trade / J. Bhagwati. – Oxford : University Press, 2008. – 144 p.

26. Carbaugh R. J. International economics / R. J. Carbaugh. – 10th ed. – Ohio : South-Western Thomas Corporation, 2005. – 554 p.
27. Keet P. South Africa and the Non Aligned Movement in an Area of Regionalization and Globalization / P. Keet, R. De Villiers. – Huntington : Pre-toria, 1999. – 47 p.
28. Proskurnina N. V. Strategic directions of development of foreign economic activity of Ukrainian enterprises in the world market / N. V. Proskurnina, V. A. Vovk, K. V. Tymoshenko // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 23. – С. 15–21.
29. Proskurnina N. V. Ukraine on the way to sustainable development: the experience of European countries / N. V. Proskurnina // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 17. – С. 72–78.
30. Tourism Geography / ed. by S. Williams. – London-New-York: Routledge, 2003. 225 p.
31. Ukrainian economy growth imperatives: Monograph [Text] / A. Mazaraki, S. Melnichenko, G. Duginets et al; edited by Anatolii A. Mazaraki – Prague: Coretex CZ SE, 2018. – 300 p.
32. World Geography of Travel and Tourism: A Regional Approach / ed. by Alan Lew, C. Michael Hall. 2008. 376 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. – Режим доступу : <http://unwto.org>.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : <http://imf.org>.
5. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. – Режим доступу : <http://iom.org>.
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://me.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Світового банку. – Режим доступу : [http:// worldbank.org](http://worldbank.org).
10. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. – Режим доступу : <http://wto.org>.
11. Офіційний сайт Статистичної служби Європейського Союзу. – Режим доступу : ec.europa.eu/eurostat.
12. Офіційний сайт ЮНКТАД. – Режим доступу : <http://unctad.org>.

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО – ЯК СКЛАДОВА ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Семінар 1. Становлення та тенденції розвитку світового господарства та його структура

1. Дайте визначення основним поняттям і охарактеризуйте головні центри світового господарства.
2. Дайте визначення міжнародним економічним зв'язкам і охарактеризуйте їх основні форми.
3. Охарактеризуйте основні етапи формування світової економіки.
4. Класифікуйте країни світу за рівнем економічного розвитку, за чисельністю населення, по площі, за географічним положенням та за рівнем урбанізації і дайте характеристику кожній групі країн.
5. Зробіть коротку доповідь на тему «Теорії формування та розвитку світового господарства».
6. Дайте визначення і класифікуйте фінансові ресурси світового господарства як фактору виробництва.
7. Підготуйте коротку доповідь на тему «світові фінансові кризи».
8. Охарактеризуйте підприємництво як економічний ресурс в умовах глобалізації господарської діяльності. Дайте визначення поняттям транснаціональна корпорація, офшорна зона.
9. Підготуйте коротке повідомлення на тему «тіньова економіка світу».

Семінар 2. Міжнародна економічна інтеграція

1. Визначте суть, цілі і переваги міжнародної економічної інтеграції.
2. Охарактеризуйте роль транснаціональних корпорацій у світовому господарстві.
3. Заповніть таблицю «Провідні ТНК світу». Розгляньте не менше 10 ТНК.

Компанія	Сфера діяльності	Країна походження компанії	Виручка від реалізації (млрд. \$)	Прибуток (млрд. \$)	Розмір активів (млрд. \$)	Ринкова вартість (млрд. \$)

4. Дайте характеристику основним формам і механізмам інтеграційних об'єднань і перерахуйте головні міжнародні інтеграційні угруповання за рівнями інтеграції.
5. Заповніть таблицю «Головні міжнародні інтеграційні угруповання за рівнями інтеграції».

Рівень інтеграції	Назва, рік створення	Країни-учасниці	Населення млн. чол.	ВВП млрд.. дол.
Зона вільної торгівлі (ЗВТ)				
Митні союзи				
Економічний союз				

6. Проведіть аналіз видів міжнародних організацій, їхніх цілей та принципів.

Семінар 3. Національна економіка як частина світового господарства

1. Підготуйте доповідь «Зв'язки національної економіки з рештою світу».
2. Стратегія розвитку національної економіки в умовах глобалізації.
3. Розкажіть про міжнародну конкурентоспроможність національної економіки, наведіть приклади найконкурентоспроможніших економік світу.
4. Заповніть таблицю «Рейтинг глобальної конкурентоспроможності країн світу»

Економіка	2016-2017		2017-2018	
Швейцарія	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс
Сінгапур				
.....				

Проаналізуйте та зробіть висновки, яким чином країни змінили свої позиції за вказаний період.

5. Дайте визначення поняттю: зовнішньоекономічна безпека. Які аспекти включає в себе цей термін.

Семінар 4. Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення

1. Підготуйте коротку доповідь на тему «Подолання бідності у світі».
2. Окресліть основні складові проблеми забезпечення миру у світі. Поясніть терміни демілітаризація та конверсія.
3. Розкрийте суть виробничої проблеми, окресліть її масштаби та визначте перспективи вирішення.
4. Підготуйте коротку доповідь на тему «шляхи вирішення проблеми обмеженості природних ресурсів світу».
5. Дайте визначення поняттю: екологічна криза людства. Виділіть основні шляхи подолання.
6. Назвіть і охарактеризуйте основні складові демографічної проблеми людства.
7. Дайте визначення і розкрийте суть категорії «сталий (стійкий) розвиток».

РОЗДІЛ 2. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ СФЕРИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Семінар 5. Географія природних ресурсів світу

1. Дайте визначення і класифікуйте природо-ресурсний потенціал світового господарства як основного фактору виробництва.
2. Використовуючи дані мережі Internet заповніть таблицю:

Ресурс	Прогнозні (розвідані) геологічні запаси	Темпи видобутку	Запаси (кількість років)
Все мінеральне паливо, в т.ч.			
нафта			
Природний газ			

Залізна руда, в т.ч.			
боксити			
Мідні руди			

3. Визначте роль природних ресурсів в світовій економіці та їх розподіл між країнами світу.

Семінар 6. Промисловість світу та її розміщення

1. Окресліть основні зрушення в структурі світової економіки і галузеву структуру світового промислового виробництва.
2. Проаналізуйте основні тенденції розвитку паливно-енергетичної промисловості світу.
3. Дайте характеристику металургійній галузі світової промисловості і визначте особливості розміщення металургійних басейнів і комбінатів.
4. Визначте територіальне розміщення і основні напрямки розвитку легкої і хімічної промисловості.
5. Дайте характеристику найпрогресивнішим галузям машинобудування і проаналізуйте особливості їх територіального розташування.

Семінар 7. Географія сільського господарства світу

1. Охарактеризуйте технологічну базу сільського господарства і структуру світового сільськогосподарського виробництва.
2. За даними таблиці графічно зобразіть склад агропромислового комплексу України та Польщі. Порівняйте, зробіть висновки.

Співвідношення між сферами АПК в Україні та Польщі (у відсотках %)

	Чисельність виробничого персоналу		Обсяг продукції	
	Україна	Польща	Україна	Польща
Виробництво засобів виробництва				
Сільськогосподарське виробництво				
Переробна промисловість				

РОЗДІЛ 3. ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ ГАЛУЗЕЙ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Семінар 8. Географія транспорту та зв'язку в світі

1. Дайте визначення інфраструктурі, як науковій категорії.
2. Охарактеризуйте транспортну систему світу і проаналізуйте тенденції розвитку основних видів транспорту.
3. Складіть схему класифікації видів транспорту по геосферах: наземні види (автомобільний, залізничний), водний (річковий, морський), повітряний (авіаційний), універсальний (трубопровідний), електронний та визначте переваги і недоліки кожного з видів.

4. Виділіть основні регіональні типи транспортних систем світу і визначте найсуттєвіші відмінності між ними.
5. Проаналізуйте тенденції розвитку світової системи зв'язків.

Семінар 9. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція

1. Охарактеризуйте кількісні та якісні аспекти трудових ресурсів світового господарства як фактору виробництва.
2. Причини та роль міжнародної міграції населення та її тенденції в XXI столітті.
3. Особливості та динаміка урбанізації на різних стадіях розвитку світового господарства.
4. Що таке «відтік мізків», його основний напрямок та тенденції.
5. Фактори, що визначають регіональні відмінності в демографічних процесах світу, особливості «демографічного вибуху» та «демографічної кризи».

Семінар 10. Географія НІОКР та трансфер технологій в світовому господарстві

1. Дайте визначення науковим ресурсам світу і охарактеризуйте основні науково-технічні центри світу – США, Західної Європи, Росії, Японії.
2. Підготуйте коротке повідомлення на тему «Науково-технічні зв'язки в світі».

Семінар 11. Сучасні процеси та явища на міжнародному туристичному ринку

1. Розкажіть про умови розвитку туризму: природно-географічні, історико-політичні, соціально-економічні, демографічні. Зовнішні та внутрішні умови та фактори розвитку туризму.
2. Наведіть класифікацію національних туристичних ринків.
3. Дайте визначення: туристичний консорціум та корпорація.
4. Розкажіть про найбільш відвідувані туристами країни світу, наведіть статистику.
5. Зробіть доповідь на тему «Статистика туризму: методологія розрахунків та показники розвитку міжнародного туризму».
6. Зробіть доповідь на тему «Всесвітня туристська організація: історія створення, організаційна структура, роль та значення у формування міжнародних туристських обмінів».

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни:

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Основні етапи формування світового господарства і політичної карти світу.
2. Сучасні цивілізаційні регіони світу: поняття, масштаби, критерії.
3. Країни на політичній карті світу: основні класифікації.
4. Сучасна типологія країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку.
5. Міжнародні організації.
6. Динаміка чисельності населення світу.

7. Відтворення населення світу.
8. Сімейна, соціальна і професійна структура, зайнятість населення світу.
9. Расовий, мовний та етнічний склад населення світу.
10. Релігійний склад населення світу.
11. Розміщення населення світу.
12. Сільське і міське населення світу.
13. Географія світових міграцій.
14. Статеві-вікова структура населення світу.
15. Агрокліматичні ресурси світу.
16. Земельні та ґрунтові ресурси світу.
17. Водні, біологічні та рекреаційні ресурси світу.
18. Ресурси Світового океану та їх роль у житті людства.
19. Паливно-енергетичні ресурси.
20. Рудні корисні копалини.
21. Нерудна хімічна і будівельна сировина.
22. Територіальні поєднання природних ресурсів.
23. Сучасна галузева структура світового господарства.
24. Сутність та характерні риси науково-технічної революції. Світове господарство в період НТР.
25. Географія промисловості країн світу: галузева і територіальна структура, тенденції розвитку.
26. Вугільна промисловість світу.
27. Нафтова і газова промисловість світу.
28. Світова електроенергетика.
29. Чорна металургія світу.
30. Кольорова металургія світу.
31. Хімічна промисловість світу.
32. Географія транспортного машинобудування світу.
33. Географія електронної, приладобудівної, електротехнічної промисловості світу.
34. Загальне машинобудування світу.
35. Галузева структура машинобудування світу.
36. Лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість світу.
37. Географія легкої промисловості світу.
38. Харчова промисловість світу.
39. Географія рослинництва світу.
40. Географія тваринництва світу.
41. Соціально-географічні особливості розвитку сільського господарства в світі.
42. Основні параметри та тенденції розвитку світової транспортної системи.
43. Регіональні транспортні системи світу.
44. Географія залізничного транспорту світу.

45. Автомобільний транспорт світу.
46. Морський і річковий транспорт світу.
47. Трубопровідний транспорт світу.
48. Повітряний транспорт світу.
49. Проблеми відвернення війни і збереження миру.
50. Проблеми народонаселення.
51. Глобалізація процесів розвитку і виникнення глобальних проблем людства.
52. Глобальні екологічні проблеми.
53. Глобальні економічні проблеми.
54. Глобальні соціальні проблеми.
55. Глобальні продовольчі проблеми.
56. Міжнародний територіальний поділ праці і світові зовнішньоекономічні зв'язки.
57. Географія зовнішньої торгівлі.
58. Географія міжнародного туризму.

Контрольна робота

Семестрова контрольна робота з дисципліни «Географія світового господарства» є індивідуальним комплексним завданням.

Контрольна робота представляє собою позааудиторну самостійну роботу студентів навчально-дослідного характеру. Вона передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Контрольна робота передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу, розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами, вміння презентувати результати роботи. Індивідуальна робота виконується студентом самостійно. Студент має право самостійно обрати тему роботи заздалегідь узгодивши її з викладачем. Оцінка за контрольну роботу враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Цілями виконання контрольної роботи є формування:

- понятійно-аналітичного рівня знань;
- загальнокультурного рівня студентів;
- методів ведення обґрунтованої полеміки;
- умінь самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати та узагальнювати суттєву наукову інформацію;
- техніки публічного оприлюднення (доповіді) результатів аналітичних оглядів джерел інформації.

Контрольна робота складається з титульної сторінки, змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел та додатків за необхідності.

Контрольна робота виконується за наступним типовим планом:

Економіко-географічна характеристика країни

Вступ. Коротко характеризуються актуальність теми, мета, задачі і методика дослідження, ступінь вивченості проблеми, використані джерела, теоретичне і практичне значення роботи (обсяг 1-2 сторінки)

Розділ 1. Фізико-географічні умови (обсяг 2-3 сторінки)

1.1. Економіко-географічне та геополітичне положення країни

1.2. Природно-ресурсний потенціал

Розділ 2. Адміністративна і соціальна географія (обсяг 2-3 сторінки)

2.1. Адміністративно-територіальний поділ

2.2. Населення та трудові ресурси

Розділ 3. Економічна географія (обсяг 7-9 сторінок)

3.1. Основні показники економічного розвитку

3.2. Промисловість і транспорт

3.3. Сільське господарство

3.4. Зовнішньоекономічні зв'язки

3.5. Сфера послуг країни

Розділ 4. Сучасний стан туристичної діяльності країни (обсяг 6-7 сторінок).

4.1. Рівень розвитку індустрії та економіки туризму. Користуючись даними Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC), визначити показники рівня розвитку галузі – прямий внесок туризму до ВВП країни, загальний внесок туризму до ВВП країни, безпосередньо зайняте у туризмі населення, загальний внесок туризму до зайнятості населення, частка туристичного експорту у загальному експорті країни, загальний обсяг інвестицій у туристичну сферу країни.

4.2. Структура туристичних потоків. За даними ЮНВТО та національної статистики охарактеризувати обсяги, напрямки і структуру в'їзного, виїзного та внутрішнього туризму.

Висновки. Повинні містити особисті короткі висновки про результати виконаної роботи – оцінку особливостей і рівня розвитку туризму в досліджуваній країні. Обсяг до 2 сторінок.

В друкованому варіанті обсяг роботи повинен становити 17-25 стор., не враховуючи додатки.

Виконується контрольна робота з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 30 мм, нижнє та верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. Робота починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15).

Назви розділів друкують великими літерами перед текстом по центру сторінки, заголовки підрозділів – малими (крім першої великої) з абзацного відступу. Переноси слів у заголовках не дозволяються. Крапку наприкінці заголовка не ставлять. Кожну структурну частину контрольної роботи (зміст, розділи, висновки, список використаних джерел, кожний додаток) необхідно починати з нової сторінки. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами вгорі праворуч сторінки.

При написанні контрольної роботи необхідно здійснювати посилання на всі використані джерела. У списку джерел вказують лише ті з них, що дійсно використовувались. Їх слід розташовувати в алфавітній послідовності та оформляти згідно з вимогами бібліографічного опису.

Рисунки і таблиці наводяться в роботі безпосередньо після тексту за першою згадкою або на наступній сторінці. Рисунки нумеруються послідовно в межах контрольної роботи, за винятком ілюстрацій в додатках. Номер рисунка, його назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ним. Приклад оформлення наведено в Додатку Б.

Кожна таблиця повинна мати назву, яка розміщується над таблицею. Назва і слово «Таблиця» починаються з великої літери. Приклад оформлення наведено в Додатку В.

При оцінці контрольної роботи враховується глибина опрацювання та широта охопту теми, уміння аналізувати зібраний матеріал, грамотність та стиль викладу, якість технічного оформлення роботи.

Форма проведення підсумкового оцінювання виконаної роботи – публічна доповідь (3-4 хвилини) з подальшим відкритим обговоренням.

Оцінювання знань, продемонстрованих під час захисту роботи, проводиться з урахуванням наступних критеріїв:

- розуміння поставлених завдань, ступінь засвоєння методології їх вирішення;
- ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- знання рекомендованої літератури стосовно питань, які виносяться на захист;
- уміння захищати свою позицію та робити висновки на основі здобутих знань з дисципліни.

Термін виконання – не пізніше ніж за 20 днів до початку залікового тижня.

4. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт):

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. До екзамену допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю та написання і захисту індивідуальної роботи. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань становить 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Підсумковий контроль 40 балів, в т. ч:

2 теоретичних питання – 30 б (2x15);

Відкриті тестові питання – 10 б.

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Географія світового господарства», режим доступу:

<http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1670>.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового

контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

Перелік контрольних запитань до дисципліни

1. Визначення понять «світова економіка», «світове господарство», «міжнародна економіка».
2. Структура світового господарства.
3. Основні протиріччя розвитку світового господарства.
4. Закономірності розвитку та розміщення світового господарства.
5. Принципи розміщення та розвитку світового виробництва.
6. Фактори світового виробництва.
7. ВВП та ВНП у світовій економіці.
8. Еволюція світового господарства.
9. Етапи економічного росту.
10. Етапи індустріалізації.
11. Групування країн (Європи, Азії, Африки, Австралії, Америки, Океанії) за етапами економічного росту та періодам індустріалізації.
12. Міжнародний поділ праці: суть, причини, види.
13. Теорії формування та розвитку світового господарства.
14. Економічна інтеграція, глобалізація, регіоналізація.
15. Фактори виробництва. Класифікація та розподіл по країнам світу.
16. Природно-ресурсний потенціал світової економіки.
17. Земельний природно-ресурсний потенціал.
18. Водний природно-ресурсний потенціал.
19. Мінеральний природно-ресурсний потенціал
20. Рекреаційний потенціал світу.
21. Роль природних ресурсів в світовій економіці та розподіл між країнами світу.
22. Населення світу - як фактор виробництва світової економіки.
23. Сучасна міграція населення.
24. Трудові ресурси. Світовий ринок праці. Сучасні моделі ринків праці та їх особливості.
25. Фінансові ресурси світового господарства. Види фінансових ресурсів.
26. Фінансова допомога та зовнішній борг.
27. Світові фінансові кризи.
28. Підприємницькі ресурси світу. Підприємництво як економічний ресурс.
29. Тіньова економіка світу.
30. Наукові ресурси світу. Основні науково-технічні центри світу – США, Західної Європи, Росії, Японії.
31. Територіальна структура світового господарства.
32. Галузева структура промисловості світу.
33. Галузева структура світового господарства.
34. Територіальна структура промисловості світу.
35. Галузева структура сільського господарства світу.
36. Територіальна структура сільського господарства світу.

37. Характеристика технологічної база паливно-енергетичного комплексу світу.
38. Металургійна промисловість.
39. Легка промисловість.
40. Хімічна промисловість.
41. Машинобудування.
42. Експортно-імпортна структура продукції промисловості та сільського господарства.
43. Три сектори реальної економіки.
44. Інфраструктура світового господарства: зміст, структура, значення.
45. Виробнича інфраструктура: склад, функції на різних етапах виробництва.
46. Транспортна система світу. Залізничний, автомобільний, авіаційний, морський, трубопровідний транспорт світу.
47. Регіональні типи транспортних систем.
48. Світова система зв'язків.
49. Соціально-культурна інфраструктура: значення, функції.
50. Інституціональна інфраструктура: значення, функції.
51. Екологічна інфраструктура: значення, функції.
52. Значення та функції міжнародних фондів, комерційних банків, бірж, офшорних центрів, технопарків, бізнес-центрів.
53. Взаємодія національних економік із світовим господарством.
54. Міжнародна економічна інтеграція. Цілі та переваги економічної інтеграції.
55. Транснаціональні корпорації в світовому господарстві.
56. Сучасна глобалізація та її ознаки.
57. Форми та механізми інтеграційних об'єднань.
58. Міжнародні організації.
59. Вплив глобалізації на міжнародний поділ праці.
60. Процес деіндустріалізації, його негативні та позитивні моменти.
61. Негативні аспекти глобалізації.
62. Найважливіші глобальні проблеми людства на цьому етапі соціально-економічного розвитку.

Приклад екзаменаційного білету:

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА**

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність: 242 «Туризм»

Семестр III

Навчальний предмет: Географія світового господарства

ВАРІАНТ № 1

1. Дайте визначення:
Міжнародна економічна інтеграція – це
Валовий внутрішній продукт – це
2. Поняття «глобалізація», її прояви у світовому господарстві
3. Місце сільського господарства в системі світової економіки та в окремих соціально-економічних типах країн.

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Завідувач кафедри _____ А.Ю. Парфіненко

Екзаменатор _____ Г.І. Гапоненко